

Insatsens namn**Förrehabiliterande insatser för unga med aktivitetsersättning****Insatsägare**

Organisation: Uppsala kommun, Arbetsmarknadsförvaltningen (AMF)

Kontaktperson: Henrik Jansson, avdelningschef

E-post: henrik.jansson@ uppsala.se

Samverkansparter

Organisation: Försäkringskassan

Kontaktperson: Anna Åsén

E-post: anna.asen@forsakringskassan.se

Organisation: Arbetsförmedlingen

Kontaktperson: Malin Bredberg

E-post: malin.bredberg@arbetsformedlingen.se

Organisation: Region Uppsala

Kontaktperson: Birgitta Pleijel, Strateg, försäkringsmedicin och rehabilitering, Hälso- och sjukvårdsavdelningen

E-post: birgitta.pleijel@region uppsala.se

Beskriv syftet med insatsen

Syftet är att skapa en pilotverksamhet framförallt för ungdomar som uppstår aktivitetsersättning och är i behov av förrehabiliterande insatser för att nå det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Beskriv målen med insatsenÖvergripande mål:

- Skapa en gemensam plattform för arbetet ungdomar då samtliga parter har ett gemensamt intresse för att arbeta aktivt med målgruppen som annars riskerar att bli bidragsberoende.
- Skapa en verksamhet som riktar sig ungdomar som befinner sig i ett utanförskap och behöver stöd för att komma ut i arbetslivet. Det innebär en verksamhet som riktar sig till ungdomar som antingen har kontakt med diverse myndigheter alternativt ungdomar som saknar myndighetskontakter

Effektmål:

- 70 % av deltagarna i den förrehabiliterande verksamheten skall bli redo för det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.
- 90 % av deltagarna skall ha en känd planering efter avslutat deltagande i den förrehabiliterande verksamheten. Den individuella handlingsplanen skall vara känd och förankrad hos ordinarie myndighet.
- Överenskommelse mellan parterna på strukturell nivå kring hur man skall arbeta med målgruppen unga med aktivitetsersättning.

Insatsmål:

- Etablera vilka rutiner som skall gälla före – under – efter deltagande i den förrehabiliterande verksamheten.
- Alla deltagare inom projektet skall erhålla en handlingsplan inom två månader.
- Att löpande arbeta med 50 deltagare.

Beskriv bakgrunden till/behovet av insatsen

Antalet personer med aktivitetsersättning nationellt spås öka från 39,900 i december 2016 till 42,300 i december 2017. I slutet av 2020 antas antalet vara drygt 49,000. Utflödet från försäkringen är relativt lågt och perioderna med ersättning är ofta långa. Ökningen får konsekvenser för individen och samhället i stort.

I Uppsala kommun uppbär 716 individer aktivitetsersättning och av dessa har ett okänt antal ungdomar även beslut om insatser enligt LSS (lagen om stöd och service).

Flera rapporter, bland annat Riksrevisionens granskning av huruvida systemet med aktivitetsersättning är effektivt för att aktivera unga med långvarigt nedsatt arbetsförmåga, visar att många av de som får aktivitetsersättning inte deltar i insatser som syftar till att öka chanserna att få arbete eller börja studera. Granskningen visade dels utbudet av insatser inte motsvaras och behovet/efterfrågan dels att ungdomar som blivit beviljade aktivitetsersättning inte deltar i olika insatser.

Genomförd "Effektutvärdering" av det förstärkta samarbetet kan ge en fingervisning om hur många ungdomar det kan handla om då utvärderingen visade att 39 % av ungdomarna även hade ett beslut om insats enligt LSS. För Uppsala kommuns vidkommande skulle det innebära att cirka 280 ungdomar uppbär aktivitetsersättning och har ett beslut om insats enligt LSS.

Vår bedömning utifrån nuvarande prognos är att antalet ungdomar med aktivitetsersättning kommer att öka. För att undvika en ökning av antalet ungdomar med aktivitetsersättning bedöms det viktigt att dels fånga upp ungdomar i tid som är i behov av särskilt stöd för att komma ut i arbetslivet dels etablera insatser som i kombination med effektiv samverkan möjliggör att tiden med aktivitetsersättning förkortas.

Oavsett om individer som har rätt till daglig verksamhet enligt LSS eller deltar i socialpsykiatrins verksamheter kan det vara problematiskt att vara redo för det förstärkta samarbetet utan förrehabiliterande insatser. I nuläget saknas förrehabiliterande insatser för att komma vidare till det förstärkta samarbetet.

Se bilaga 1 för fördjupad bakgrundsbeskrivning inklusive parternas bedömning om nuläge och konsekvenser om individen inte får möjlighet till att delta i förrehabiliterande verksamhet.

Planerad Insattid

Vi bedömer att rekryteringen/bemanningen av personal till "samverkansteamet" är viktig för det slutliga utfallet. Det bedöms betydelsefullt att parterna diskuterar och är eniga om vilka kompetenser/erfarenheter som bör finnas kring ungdomen.

Mobiliseringsfas: Mars 2018 – Augusti 2018

Initialt är det viktigt att det etableras rutiner/kriterier inom ramen för förehabiliterande verksamhet. Det gäller således vilka rutiner som skall gälla:

- Före deltagande i verksamhet
- Under tiden för deltagande i verksamhet
- Efter deltagande i verksamheter

Då de flesta deltagarna i projektet uppbär aktivitetsersättning är det särskilt viktigt att Försäkringskassan representeras vid framtagandet av kriterier för att såväl ingå i projektet som inför övergång till det förstärkta samarbetet. Vid framtagandet av rutiner bör särskild hänsyn tas till processkartläggningen av samarbetet kring ungdomar som genomfördes våren 2017.

Det är betydelsefullt att parterna enas om vilka kriterier som skall vara uppfyllda för att ungdomen skall vara redo för det förstärkta samarbetet. Under mobiliseringsfasen är det även viktigt att identifiera vilka ungdomar som kan komma i fråga för deltagande i den förehabiliterande verksamheten.

Genomförandefas: September 2018 – Maj 2020

Första deltagarna aktualiseras i projektet i september 2018. Målsättningen är att deltagarna successivt påbörjar deltagande i den förehabiliterande verksamheten. Den huvudsakliga målgruppen kommer vara ungdomar med aktivitetsersättning och det innebär att det kommer vara Försäkringskassan som aktualiserar de allra flesta av deltagarna. Även övriga parter (Arbetsförmedlingen, Region Uppsala, Uppsala kommun) skall ha möjlighet att aktualisera deltagare.

Avslutningsfas Juni 2020

Rapportskrivande

Beskriv målgrupp för insatsen

Målgruppen består ungdomar som har en funktionsnedsättning och som är i behov av förehabiliterande insatser för att bli aktuella för det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Utgångsläget för att delta i förehabiliterande verksamhet är att ungdomen uppbär aktivitetsersättning, men det skall vara möjligt för andra ungdomar med funktionsnedsättning – oberoende ersättning – att ingå i projektet.

Målgruppen består således av ungdomar som är mellan 19-29 år.

- unga med funktionsnedsättning som vid projektstart uppbär aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga.
- unga som man tror kan ha förutsättning att utveckla/återfå arbetsförmåga över tid
- unga som inte har daglig verksamhet och i dagsläget inte har förutsättningar att ta del av aktiva insatser via Arbetsförmedlingen inom ramen för det förstärkta samarbetet.

Beskriv metod/metoder ni kommer använda

Syftet med förrehabiliterande insatser är att deltagaren bryter inaktivitet och social isolering. Deltagaren får även själv möjlighet att ta ansvar för sin planering och ökar tilltron till den egna förmågan och motivationen till arbete. Förrehabiliterande insatser innebär även att individen får möjlighet att utvecklas i sin egen takt och stöd i att finna egna mål.

Den förrehabiliterande verksamheten skall bedrivas med utgångspunkt i verksamheter som finns inom arbetsmarknadsenheten, Uppsala kommun, men det skall även finnas möjlighet för deltagaren att arbetsträna i privata företag, sociala företag etc. Utgångspunkten är individens behov och förutsättningar. Projektmedarbetare kommer arbeta enligt case management-metodiken som också är särskilt anpassad till detta projekt.

Den förrehabiliterande verksamheten skall genomsyras av ett holistiskt förhållningssätt, och det är därför vi kommer erbjuda deltagaren en case manager som följer individen från start till att den blir aktuell för det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Rollen som case manager kan innebära att denne samordnar insatser för att deltagaren skall ha möjlighet till exempelvis studie- och yrkesvägledare.

Fördelen med en case manager är att denne ser till hela livssituationen, vilket på lång sikt kan innebära att förutsättningarna ökar för att deltagaren skall nå etablering på arbetsmarknaden.

I det här läget där vi planerar för en pilotverksamhet bedömer vi att projektet initialt skall bestå av två case managers som arbetar med deltagaren utifrån ett holistiskt perspektiv. Vi är väl medvetna om att behovet är större, men en avgränsning behöver genomföras med hänsyn till att det är en pilotverksamhet som skall etableras.

För detaljerad beskrivning av case managementrollen samt förslag på arbetssätt. Se bilaga 2.

Beskriv uppföljning och utvärdering av målen

Projektets mål och resultat följs regelbundet av projektets styrgrupp och rapporteras även till LOKUS Uppsala.

Styrgruppen ska vid första sammanträdet ta beslut om i vilken fas av projektet en utvärdering skall göras samt vilken part/leverantör som skall utföra uppdraget.

Beskriv hur ni tänker arbeta för att implementera insatsen

Implementeringstanken finns med från start med tanke på insatser som kopplas in finns redan i dag. Det innebär att Teamet kommer bestå av personal från Arbetsmarknadsförvaltningen, Uppsala kommun samt Arbetsförmedlingen. Teamet kommer ha nära samarbete med personal från både Försäkringskassan, Region Uppsala och Omsorgsförvaltningen, Uppsala kommun.

Målsättningen är att det etableras rutiner för hur myndigheterna samarbetar tillsammans kring ungdomar. Målsättningen är även att man tar fram en överenskommelse mellan parterna på strukturell nivå hur man skall arbeta med ungdomar som i dag står långt ifrån arbetsmarknaden och är i behov av förrehabiliterande insatser för att bli aktuell för det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Då rutiner för samverkan samt kända kontaktytor/kontaktvägar har etablerats mellan myndigheterna innebär det att ungdomen får nödvändigt stöd för att komma ut i arbetslivet.

Ange budget/finansiering

Se bilaga.

Under första året kommer två case managers arbeta med ungdomar inom ramen för pilotverksamheten. Ena tjänsten kommer arbeta på halvtid som case manager och halvtid som projektledare. Fr.o.m. 2019 kommer pilotverksamheten utökas med ytterligare en case manager som arbetar heltid.

Beskriv på vilket sätt ansökan är förankrad

Dialog har förts internt inom kommunen, mellan arbetsmarknadsförvaltningen och omsorgsförvaltningen samt med Region Uppsala, Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen sedan hösten 2016. Samtliga är överens om att det finns ett behov av insatser för ungdomar som befinner sig utanför arbetsmarknaden och som varken arbetar eller studerar.

Satsningen presenterades för LOKUS 170120 och därefter har dialog förts med samordningsförbundets om projektansökan. Satsningen presenterades på nytt vid LOKUS-gruppens möte 170516, 170628, 170822 samt 171012.

Vid maj-sammanträdet för den politiska styrgruppen för närvårdssamverkan har politiker och tjänstemän inom Uppsala kommun och Region Uppsala fått information om parterna avser att inkomma med ansökan till samordningsförbundet för att etablera en verksamhet beträffande förrehabiliterande insatser för ungdomar som står utanför arbetsmarknaden och är bidragsberoende.

Överenskommelse**Lagar och förordningar**

Insatsägarna är verksamhetsansvariga och har det fulla ansvaret för att gällande lagar, förordningar, föreskrifter och egna styrdokument, vilka på något sätt berör uppdraget enligt denna ansökan, följs. Åtagandet inkluderar att följa tillämpliga och gällande styrdokument inom förbundet.

Arbetsgivaransvar

Personal som arbetar i insatsen är fortsatt anställda av berörd medlemsorganisation som också har kvar det fullständiga arbetsgivaransvaret.

Information från insatsen

Vid ett beviljande av insatsen ska insatsen löpande lämna information om sin verksamhet enligt de sätt som Samordningsförbundet meddelar. Främst handlar detta om redovisning i SUS (System för uppföljning av samverkan inom rehabiliteringsområdet) samt om olika rapporter om läget i och utsikterna för insatsen enligt gällande rutiner för insatser. Viktiga förändringar i insatsen ska avvikelserapporteras i särskild ordning.

Kostnader

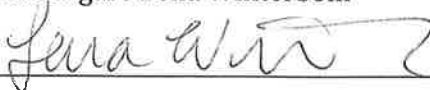
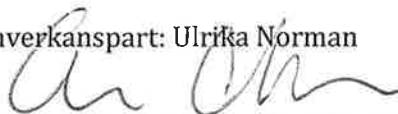
De i beslut beviljade medlen utgör ett maxbelopp, och grund för ersättning är faktisk upparbetade kostnader. Styrelsens beslut om finansiering av samverkansinsatser gäller under förutsättning att förbundet beviljas medel från medlemsorganisationerna framöver.

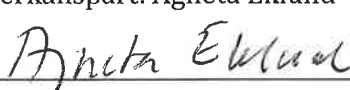
v:16-07-05

Underskrifter

Inför behandling av Samordningsförbundet arbetsutskott/styrelse för beslut skall samtliga parter behöriga beslutsfattare ha skrivit under och ställt sig bakom ansökan. I och med nedanstående underskrifter och ett därpå följande positivt beslut från Samordningsförbundets styrelse så har ett åtagande från insatsägarna, både gentemot varandra och mot Samordningsförbundet, att uppfylla denna plan inom de beskrivna ramarna överenskommit.

Avser ansökan till samordningsförbundet: **Förrehabiliterander insatser för unga med aktivitetsersättning.**

Underskrifter (*)	
Uppsala kommun: 27/10-17	Arbetsförmedlingen
Insatsägare Lena Winterbom 	Samverkanspart: Ulrika Norman
Insatsägare (namnförtydligande) LENA WINTERBOM	Samverkanspart (namnförtydligande) Ulrika Norman
E-post: Lena.winterbom@ uppsala.se	E-post: Ulrika.norman@arbetsformedlingen.se

Försäkringskassan	Region Uppsala 31/10-2017
Samverkanspart:	Samverkanspart: Agneta Eklund
Samverkanspart (namnförtydligande)	Samverkanspart (namnförtydligande) Agneta Eklund
E-post:	E-post: Agneta.eklund@region uppsala.se

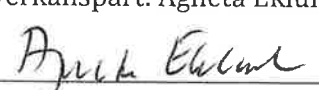
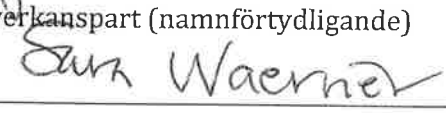
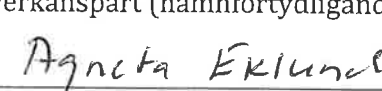
(Vid behov av plats för fler underskrifter kopiera denna tabell.)

Nedanstående personer har ingått i ansökningsarbetet.

- Kjell-Åke Gårdh, strateg, Arbetsmarknadsförvaltningen, Uppsala kommun
- Monica Pettersson, strateg, Omsorgsförvaltningen, Uppsala kommun
- Silvie Jalmsell, projektsamordnare, Arbetsförmedlingen
- Åsa Brodd, regionalt samverkansansvarig, Försäkringskassan
- Johan Liljeros, personlig handläggare, Försäkringskassan
- Eva Smith, biträdande verksamhetschef, samordning, verksamhetsområde psykiatri, Akademiska sjukhuset, Region Uppsala

Avser ansökan till samordningsförbundet: **Förrehabiliterander insatser för unga med aktivitetsersättning.**

Underskrifter (*)	
Uppsala kommun:	Arbetsförmedlingen
Insatsägare Lena Winterbom	Samverkanspart: Ulrika Norman
Insatsägare (namnförtydligande)	Samverkanspart (namnförtydligande)
E-post: Lena.winterbom@ uppsala.se	E-post: Ulrika.norman@arbetsformedlingen.se

Försäkringskassan	Region Uppsala 31/10-2017
Samverkanspart: 	Samverkanspart: Agneta Eklund
Samverkanspart (namnförtydligande) 	Samverkanspart (namnförtydligande)
E-post: Sara.Waerner@forsalunhagskassan.se	E-post: Agneta.eklund@regionuppsala.se

(Vid behov av plats för fler underskrifter kopiera denna tabell.)

Nedanstående personer har ingått i ansökningsarbetet.

- Kjell-Åke Gårdh, strateg, Arbetsmarknadsförvaltningen, Uppsala kommun
- Monica Pettersson, strateg, Omsorgsförvaltningen, Uppsala kommun
- Silvie Jalmsell, projektsamordnare, Arbetsförmedlingen
- Åsa Brodd, regionalt samverkansansvarig, Försäkringskassan
- Johan Liljeros, personlig handläggare, Försäkringskassan
- Eva Smith, biträdande verksamhetschef, samordning, verksamhetsområde psykiatri, Akademiska sjukhuset, Region Uppsala

Bilaga 1 Bakgrundsbeskrivning samt parternas uppfattning om nuläget

Tidigare genomförda projekt

På följande sidor sammanfattas olika projekt som riktats gentemot ungdomar som stått utanför arbetsmarknaden och är i behov av arbetslivsinriktad rehabilitering för att komma ut i arbetslivet. Det gäller dels ett projekt som bedrevs i Stockholmsregionen och dels ett lokalt projekt (Enter) som har bedrivits i Uppsala kommun. Avslutningsvis redovisas erfarenheter från effektutvärderingen.

Ungas mobilisering inför arbetslivet (UMiA)

UMiA var ett projekt som finansierades av Europeiska Socialfonden (ESF) under perioden 1 februari 2012 – 30 juni 2014. Målgruppen var kvinnor och män med funktionsnedsättning mellan 19-29 år och deltagande i projektet var oberoende vilken försörjning individen hade. Grundkriterierna var dokumenterad funktionsnedsättning som bedömdes medföra nedsatt förmåga att få, utföra och/eller behålla ett arbete. Ett annat kriterium var att ungdomen skulle vara arbetslös och ha potential att närma sig arbetsmarknaden alternativt få eller återfå arbetsförmåga samt vara i behov av insatser.

Handläggare från Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommunen har helt eller delvis suttit samlokaliserade och arbetat i team kring deltagarna. Arbetet skedde tillsammans med deltagarna och utgått från deras behov och mål. Varje deltagare har fått utforma en plan för hur han/hon ska närma sig arbetsmarknaden. Deltagarna har erbjudits olika aktiviteter, kurser och insatser utifrån individuella behov.

Arbetsmetoden var indelad i fyra olika faser:

- 1) Initieringsfas (Information, samtycke, kartläggning, faktainsamling)
- 2) Samordningsfas (Kartläggning, teammöte, samordning, vårdkoordinator, arbetspsykolog, individuell plan)
- 3) Mobiliseringsfas (Individuell mobilisering, mobilisering i grupp, friskvård, studievägledning, påbörja mentorskap, besöka jobbrummet)
- 4) Arbetslivsinriktad fas (Mentorskap, arbetsinriktad grupp, arbetsmarknadsutbildning, arbetsträning samt praktik)

Huvudresultatet av UMiA var att unga vuxna från projektets målgrupp kan komma in i eller tillbaka till arbetslivet om Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen och kommunen utvecklar ett samarbete mellan myndigheterna och arbetar tillsammans med en gemensam målsättning. Totalt påbörjade 31 % av deltagarna arbete (någon form av sysselsättning med lön eller exempelvis lönebidrag) alternativt studier.

Ett annat resultat var att deltagarna i UMiA i högre grad än kontrollgruppen ökade sin tilltro till sin förmåga, fått en högre upplevd arbetsförmåga samt fått en högre aktivitetsnivå. Resultatet stärker ytterligare att de insatser som UMiA erbjöd deltagarna var positiva för deras möjligheter att komma ut i arbete samt medverkat till att bryta isolering.

Utvärderingen av UMiA påvisade även att aktiviteterna som erbjöds inom projektet gav möjlighet till social träning och kunde leda till arbetsträning eller praktikplats. Aktiviteterna bidrog även till möjlighet att träffa andra människor i liknande situation, vilket gav bekräftelse på att man inte var ensam om sina svårigheter samtidigt som det fanns möjlighet att utgöra ett stöd för varandra.

Deltagarna var dock besvikna över att de inte fått praktikplats eller arbete under projekttiden. Det fanns också deltagare som hade velat få mer träning i att utforma ett CV eller genomföra en anställningsintervju. Även fler arbetsplatsbesök, studiebesök och mer möjligheter till social träning efterfrågades.

Enter + Enter tillägg

Sedan november 2013 har det bedrivits olika projekt för unga med aktivitetsersättning. Dels projekt ENTER som pågick från november 2013 till och med november 2015 följt av ENTER tillägg från november 2015 till och med juni 2016 samt projekt effektutvärdering av insatser för unga med aktivitetsersättning som Uppsala gick med i under augusti 2015 och som pågick till och med 31 december 2016. Slutrapporten från effektutvärderingen berörs i nästa avsnitt.

Projektet ENTER finansierades av Samordningsförbundet i Uppsala län och vände sig till målgruppen unga vuxna i åldern 19-29 år boendes i Uppsala, Enköping, Knivsta eller Tierp och som erhöll aktivitetsersättning och hade möjlighet att ha kvar ersättningen under minst ett år framåt samt själva ville komma ut i arbetslivet.

Exklusionskriterier för deltagande i projektet var aktivt missbruk, obehandlad psykotisk episod eller bipolärt skov och beslut om daglig verksamhet. Det övergripande projektmålet var att via samordnade insatser från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och landstinget i Uppsala län ge unga vuxna en ökad möjlighet att närma sig arbetsmarknaden eller påbörja studier, och därmed ge möjlighet till egen försörjning. Under projekttiden togs 76 individer emot för bedömningssamtal varav 61 skrevs in i projektet.

Metoden som användes inom projektet bestod av fyra olika steg.

- 1) Urval
- 2) Kartläggning och bedömning
- 3) Aktiviteter i grupp och enskilt
- 4) Arbete/studier/fortsatt arbetslivsinriktad rehabilitering

Vid första steget skedde ett urval av deltagare genom att projektmedarbetaren tog del av befintliga underlag. Eventuellt togs en kontakt med individen för komplettering av underlag. Därefter skedde information om projektet och samtycke inhämtades.

Vid kartläggning kontaktade Försäkringskassan aktuella vårdkontakter för ställningstagande till lämpligheten att delta i projektet. Vid behov bistod konsultläkare från landstinget för rådgivning för stöd. I steg 2 involverades även psykolog för att förtydliga syftet för individen samt väcka intresse för att delta samt stötta i processen att det är möjligt att påbörja en förändring.

Tredje steget bestod av dels deltagande i gruppverksamhet "kom-i-gång-kurs" via Landstinget samt individuella coachnings- och motivationssamtal i syfte att fortsätta den förändring som individen själv satte upp som mål samt att finna en för individen lämplig arbetsträningsplats.

SIUS (särskilt introduktions- och uppföljningsstöd) introducerades i steg 3 med syfte att utgöra ett stöd till personen för att hitta en lämplig arbetsplats, men även som stöd för att kunna behålla en påbörja en anställning.

Fjärde steget bestod i att hjälpa individen att få och behålla en anställning. Där det ansågs vara lämpligt aktualiserades SIUS-stöd. Även studier eller fortsatt arbetslivsinriktad rehabilitering kunde vara ett alternativ i steg 4.

De huvudsakliga resultaten från Enter visade att 17 % av deltagarna hade kommit ut i någon form av arbete eller studier alternativt var inskriven vid Arbetsförmedlingen. En stor del av deltagarna i Enter (70 %) uppgav att de kände oro över sin ekonomi vid ocklusion och vid uppföljning 2 hade denna oro minskat. Utvärderingen har även visat på att ett deltagande i Enter inte hade några effekter på deltagarnas hälsa över tid.

Av rapporten framgår även deltagarnas motivation att komma ut i arbete var redan hög vid inklusion till projektet och hela 93 % ansåg att de hade haft stor nytta av insatserna i projektet.

Av rapporten framgår dessutom att deltagarna beskriver att samarbetet mellan de olika medverkande aktörerna, tillgängligheten till dessa och stödet från de olika professionerna i projektet har varit värdefullt. Deltagarna var nöjda med upplägget och betydelsefull faktor tycks den individuella anpassning och att Enter gav deltagarna möjlighet att bryta sin isolering och träffa andra deltagare i liknande situation.

Avslutningsvis redovisas i rapporten vad som framförallt saknades i projektet och ungdomarna anger att de önskat mer insatser med inriktning på arbete såsom genomgång av CV, möte med studievägledare, möjlighet till praktik samt stöd i att söka arbete. Sammanfattningsvis var deltagarna i Enter i hög grad nöjda med projektet och tycks ha motsvarat deltagarnas förväntningar väl.

Effektutvärderingen

Effektutvärderingen av insatser för unga med aktivitetsersättning är ett resultat av ett regeringsuppdrag till Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Effektutvärderingen bedrevs i 25 kommuner runtom i landet och projektet startade i november 2014 och avslutades 31 december 2016. Totalt deltog 1069 individer (ungdomar) i randomiserad försöksverksamhet, varav 30 i Uppsala.

Målgruppen var unga med aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga, som själva ville samt hade förutsättningar att påbörja arbetslivsinriktad rehabilitering i någon omfattning. Personer som hade beslut om daglig verksamhet enligt LSS skulle särskilt prioriteras.

Syftet var att vetenskapligt utvärdera tre olika metoder för att i framtiden bättre kunna stödja unga med aktivitetsersättning att komma ut i arbetslivet.

De tre metoderna var:

1. Det förstärkta samarbetet
2. Det förstärkta samarbetet med inriktning supported employment, vilket innebär att deltagaren fick stöd av SIUS-konsulent
3. Det förstärkta samarbetet med inriktning case management, där en case manager utsågs som följde individen ut på arbetsplats, men framförallt arbetade med hela individens livssituation.

Sammanfattningsvis visade effektutvärderingen att det förstärkta samarbetet med stöd av supported employment (place then train) ledde till att flest ungdomar kom ut i arbetslivet (26 %). Syftet med effektutvärderingen var dessutom att genom flera kortsiktiga och långsiktiga uppföljningar ta reda på om stöd via insatsen Supported employment leder till arbete för unga med aktivitetsersättning på grund av nedsatt arbetsförmåga.

Sammanfattande kommentar

Både ENTER, UMiA och Effektutvärderingen har bidragit till ett ökat fokus på målgruppen unga med aktivitetsersättning vid nedsatt arbetsförmåga och deras behov. Det har blivit tydligt att målgruppen har behov av arbetslivsinriktad rehabilitering i ett tidigare skede än vad som erbjuds idag och att de behöver förrehabiliterande insatser innan de kan delta i det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan. Det har också blivit tydligt att målgruppen skiljer sig från övriga i sjukförsäkringen (sjukpenning och sjukersättning) då deras arbetshinder många gånger är mer omfattande och grundläggande samt beror av fler faktorer än enbart de funktionsnedsättningar de har till följd av sin diagnos/-er.

Unga med aktivitetsersättning saknar i stor utsträckning erfarenhet av arbetsmarknaden sedan tidigare och saknar därmed kännedom om vad det innebär att ha ett arbete/ praktik/arbetsträning (vilka färdigheter som krävs utöver själva arbetsuppgifterna man utför).

Målgruppen har ofta en "omognad" som följd av sin diagnos och/eller sociala omständigheter, vilket gör att de behöver arbetsförberedande insatser på en grundläggande och omfattande nivå. Målgruppen har dessutom många gånger begränsad erfarenhet/vana av att ta eget ansvar för och bidra till sin rehabiliteringsprocess, vilket är sådant som de förväntas kunna göra inom det förstärkta samarbetet.

Nuläge – parternas uppfattning om varför "glappet" är ett problem

Här redovisas parternas syn på nuläge samt vad de ser för konsekvenser om "glappet" består och förrehabiliterande insatser saknas. Redovisningen sker med utgångspunkt i dels individnivå dels strukturell nivå. Observera att nedanstående skrivningar handlar framförallt om ungdomar som antingen har en fysisk och/eller psykisk funktionsnedsättning. Parternas uppfattning är oberoende om individen uppbär ersättning från stat eller kommunal (försörjningsstöd)

Arbetsförmedlingen menar att ungdomarna som har en låg aktivitetsnivå har en längre process för att nå arbetslivet och insatserna som finns på Arbetsförmedlingen matchar inte behoven. Konsekvensen blir att det är få i målgruppen som är aktuella i det förstärkta samarbetet.

v:16-07-05

Försäkringskassan instämmer att det är för hög tröskel till Arbetsförmedlingen, men konstaterar även att utbudet inte matchar behoven. Försäkringskassan lyfter även upp att individen kan ha behov av andra insatser via kommunen och inte enbart medicinsk behandling/rehabilitering.

Försäkringskassan påpekar även att det är svårt att få in kompletteringar av de medicinska underlagen, vilket innebär att handläggaren emellanåt behöver fatta beslut på gamla underlag. Försäkringskassan menar att det finns behov av en direkt överblick, vilket samtidigt innebär behov av ett "färskt" medicinskt underlag. Region Uppsala ser en farhåga att man begär in nya intyg för att få del av insatsen. Hälso- och sjukvården ser hellre att man identifierar om det pågår behandling och att kontakt då etableras.

Uppsala kommun menar att för personer som inte tillhör personkretsdefinitionen utifrån LSS-lagstiftningen finns väldigt lite stöd till sysselsättning och för personer med psykiska funktionsnedsättningar är kommunens resurser gällande sysselsättning otillräckliga. Uppsala kommun påpekar även att det är viktigt med samordning mellan myndigheter för att arbetet med individerna/ungdomarna skall ge effekt.

Uppsala kommun bedömer även att samverkansytor mellan parterna (kommun, Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan och Region Uppsala/vården) behöver utvecklas för att individen skall få den hjälp som vederbörande behöver. Det är ett "glapp" mellan sysselsättning och det förstärkta samarbetet, vilket innebär att det är svårt för en ungdom som är motiverad att öka möjligheterna att komma ut i arbetslivet.

Avslutningsvis bedömer Region Uppsala medicinsk rehabilitering och arbetslivinriktad rehabilitering inte går "hand i hand". Det upplevs även att det saknas "rutiner" för hur parterna arbetar gemensamt med individen och det finns ingen systematisk väg till rehabilitering. Att "vila sig frisk" är inte alltid rätt vid psykiatrisk sjukdom. Region Uppsala har även märkt av ökade remisser till psykiatrin som i sig innebär ökad vårdkonsumtion bland ungdomar i Uppsala.

Konsekvenser om det inte vidtas åtgärder beträffande "glappet"?

Arbetsförmedlingen påpekar att om individen inte aktualiseras till förstärkta samarbetet kommer det innebära ett ökat antal individer i utanförskap och inga möjligheter till inträde på arbetsmarknaden alternativt aktivitet som kan leda till ökad arbetsförmåga. Arbetsförmedlingen påpekar även att individen hälsa kan försämrats om vederbörande upplever att tröskeln är för hög till det förstärkta samarbetet.

Försäkringskassan lyfter upp de ekonomiska konsekvenser som kan drabba individen av att aldrig få möjlighet att komma ut i arbetslivet, vilket innebär en viss form av inlåsningseffekt.

Uppsala kommun instämmer i att det finns stor risk för att personer som hamnar i ett utanförskap får svårt att sig in på arbetsmarknaden. Från kommunens sida delas även uppfattningen om att frånvaro av aktivitet leder till ökad psykisk ohälsa och ökad vårdkonsumtion. På strukturell nivå finns det en risk för ökad utbetalning av ekonomiskt bistånd.

v:16-07-05

Även Region Uppsala lyfter upp risken för ökad vårdkonsumtion om det inte görs något åt "glappet" mellan sysselsättning och det förstärkta samarbetet. Finns även risk att "återhämtningsprocessen" förlängs då individen riskerar att hamna i passivitet.

Bilaga 2

Beskrivning och förslag på arbetssätt och metod

Case managers att arbeta inom projektet och utgångspunkten är det arbetssätt som praktiserades inom ramen för effektutvärderingen. Målsättningen är att case manager följer individen från start och under hela resan till dess att ungdomen blir redo för det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan.

Tanken är att case manager skall verka i en kontext där de arbetat upp kontaktvägar till professioner i andra myndigheter som skall resultera i att kompetens nyttjas med individens bästa i fokus.

Det krävs att rutiner för samverkan etableras för att "rehabiliteringskedjan" skall hålla ihop. Om dessa rutiner är väl kända av samtliga parter ökar möjligheterna för att deltagaren skall få erforderligt stöd i sin rehabilitering.

Ett tydligt samarbete "under hela resan" innebär att det finns en kedja av insatser från det att individen blir aktuell för förrehabiliterande insatser till avslutningssamtalet inom ramen för det förstärkta samarbetet. I mobiliseringsfasen blir det viktigt att tydliggöra rutiner för samarbetet mellan myndigheterna som skall resultera i ett stöd för individen.

Initialt behöver deltagaren skriva under ett samtycke som ger teamet kring individen tillåtelse att samarbeta, men även möjlighet att utbyta information. Efter att samtycket har skrivits under genomförs en initial bedömning/kartläggning tillsammans med individen. Kartläggningen kan resultera i att individens rehabilitering "tar" två olika vägar.

Alternativ väg 1:

Efter genomförd kartläggning konstateras att ungdomen behöver delta i en mer strukturerad steg-för-steg-insats där vederbörande deltar i kartläggning och därefter övergår till att delta i insats såsom "välj din framtid", mobiliseringskurs alternativt motiverande kurs innan arbetsplatsförlagd praktik tar vid. Den arbetsplatsförlagda praktiken kan äga rum i kommunal verksamhet alternativt socialt företag alternativt valfri extern arbetsplats som inte är i kommunal regi.

Alternativ väg 2:

Efter genomförd kartläggning konstateras att ungdomen inte har behov av följa en steg-för-steg-modell utan kartläggning samt insatser kan pågå parallellt.

Vi bedömer att individanpassad rehabilitering skall erbjudas då det bedöms vara mycket betydelsefullt att behålla individens motivation och intresse. Det kan finnas risk för att motivationen minskar om individens valmöjligheter begränsas.

Ett annat skäl till individanpassad rehabilitering är att verksamheten riktar sig till ungdomar som vanligtvis kan ha neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Det är därför betydelsefullt att personalen är kompetent och känner till målgruppen och kan anpassa takten utifrån individens förutsättningar.

Den förrehabiliterande verksamheten innebär att deltagaren erbjuds möjlighet i form av "trestegsraket" att nå det förstärkta samarbetet. Vissa av deltagarna kanske står nära ett deltagande i det förstärkta samarbetet, vilket innebär att det finns behov av individanpassad rehabilitering såsom tidigare har beskrivits.

Arbetsgången är inte avhängigt vare sig kön, etnicitet eller funktionsnedsättning. Enda avgränsningen är ålder. Verksamheten strävar efter en jämn könsfördelning. Om könsfördelningen visar sig vara ojämn får en analys göras om tänkbar orsak. Om analysen visar - utifrån könsaspektenser - skillnad i progression bör det resultera särskilt riktade insatser.

Steg 1: Bedömning/Kartläggning

När deltagaren aktualiserats har skrivits in i projektet tar kartläggningssamtalet vid. Kartläggningssamtalet består av sedvanliga moment som att ta hänsyn till det medicinska underlaget och föra en diskussion kring deltagarens behov.

Ingångsvärdet kan vara olika beroende på vilken myndighet som remitterat deltagaren. Kommer initiativet från vårdens sida har det redan konstaterats att deltagaren är redo för arbetslivsinriktad rehabilitering.

Målsättningen är att samtalet skall resultera i en planering av nästa steg i rehabiliteringen. Är det aktuellt med individanpassad rehabilitering där arbetsplatsförlagd praktik äger rum parallellt med andra aktiviteter såsom kontakt med budget-/skuldrådgivare? Är det aktuellt med ett annat stöd där ungdomen deltar i strukturerad planering där vederbörande delta i olika aktiviteter innan arbetsplatsförlagd praktik tar vid?

Kartläggningssamtalet skall fokusera på deltagarens behov och motivation. Det är även viktigt att case manager identifierar om deltagaren är i behov av ytterligare medicinsk rehabilitering/behandling som kan öka förutsättningarna att delta i förrehabiliterande insatser. I sådant läge behöver vården kopplas in för att göra en definitiv bedömning av om det behövs några ytterligare medicinska behandlings-/rehabiliteringsinsatser.

Steg 2: Deltagande i aktiviteter/behov av ytterligare stöd

Kartläggningssamtalet kan även mynna ut i en plan där deltagaren är i behov av att delta i självstärkande insatser alternativt göra studiebesök på arbetsplatser. Inom ramen för den förrehabiliterande insatsen skall det även vara möjligt för deltagaren att exempelvis träffa arbetspsykolog, studie och yrkesvägledare eller få kontakt med annat stöd som kan undanröja hinder för att deltagaren skall komma vidare i sin rehabiliteringsprocess.

Case managern kopplar in de insatser som behövs samt ansvarar för uppföljning av hur den arbetsplatsförlagda praktiken fungerar. Som beskrivs ovan kan dessa insatser även bestå i att deltagaren aktualiseras för primärvården/psykiatrin alternativt att kommunala insatser såsom boendestöd kopplas in.

Kartläggningssamtalet kan även mynna ut i ett ställningstagande att deltagaren går kursen "Välj din framtid" som bedrivs av arbetsmarknadsenheten, Uppsala kommun.

Ett deltagande i "välj din framtid" förutsätter att deltagaren är förberedd på vad kursen innebär och att vederbörande är informerad om att det krävs ett aktivt deltagande. I upptaktsfasen innebär det att man får lära känna sig själv och andra genom gruppövningar. I dialog med andra får deltagaren fundera över vem man är och hur man blir uppfattad av andra. Man får även lyfta fram både sina starka och svaga sidor.

Målet med kursen är att öka deltagarens sociala och emotionella kompetens, vilket gör att denne fungerar bättre i relation till andra och mår bättre själv. Målet med kursen är även att öka deltagarens förmågor att övervinna hinder och aktivt välja sin egen väg i livet. Kursen består av sex tillfällen och då ingår individuella inslag såsom samtal med utbildad ledare och egen träning med stöd av hemuppgifter och ljudband. Kursen består även av strukturerade samtal och övningar i grupp under ledning av ledaren.

Genomgången kurs "Välj din framtid" kan resultera i att deltagaren bedöms ha förutsättningar för att påbörja arbetsträning i etablerade verksamheter som finns inom Arbetsmarknadsenheten, Arbetsmarknadsförvaltningen, Uppsala kommun.

Ovanstående innebär även att ungdomen kan erbjudas möjlighet att arbetsträna inom det sociala kooperativet Capella respektive Snidar. Det kan även innebära att deltagaren får möjlighet till att träna upp sin arbetsförmåga i verksamheter knutna till Arbetsmarknadsförvaltningen, d.v.s. återbruk och elektronikåtervinning samt naturvård.

Individen kan även ha möjlighet till arbetsplatsförlagd praktik inom något av de sociala företagen som finns i Uppsala alternativt annat företag inom Uppsala kommun.

Steg 3: Konsekvens efter förrehabiliterande insatser

- Att bli aktuell för det förstärkta samarbetet mellan Arbetsförmedlingen/Försäkringskassan
- Att påbörja studier alternativt börja arbeta
- Vid avslutningssamtal konstateras att individen är i behov av medicinsk rehabilitering (Åter till Försäkringskassan).

Det är mycket betydelsefullt att deltagaren tas "väl hand om" även efter projektidens slut. Med det avses att deltagaren får möjlighet att delta i fortsatta åtgärder om det sedan tidigare konstaterats att vederbörande är redo för arbetslivsinriktad rehabilitering.

Budget - detaljerad Förehabiliterande insatser för unga med aktivitetsersättning

Insatsens löptid: 2018-03-01 2018-12-31

Fyll i färgmarkerade fält:

Kostnader att rekquirera från Samordningsförbundet

Kostnader i lkr	Huvudinsatsägare	Delinsatsägare	Delinsatsägare	Delinsatsägare	ATT REKVRIRERA - ALLA INSATSÄGARE
Lönekostnader	tjänst i %	tidsperiod (ÅÅmmdd)			
inkl PO pålägg		från till			
Projektleddare	100%	2018-03-01 2018-08-31	300 000		300 000
Case Manager	50%	2018-09-01 2018-12-31	100 000		100 000
Projektleddare	50%	2018-09-01 2018-12-31	100 000		100 000
Case Manager	50%	2018-04-01 2018-12-31	210 000		210 000
Administrativt stöd	100%	2018-04-01 2018-06-30		150 000	150 000
Summa lönekostnader	350%		710 000	0	860 000
Lokalkostnader					
Lokalhyra		2018-03-01 2018-12-31	87 000		87 000
Summa lokalkostnader			87 000	0	87 000
Övriga kostnader					
Utvärdering		2018-03-01 2018-12-31	0		0
Spridningsseminarier		2018-03-01 2018-12-31	0		0
Utbildning insatsmedarbetare		2018-03-01 2018-12-31	10 000		10 000
Inköpta utredningar, utbildningar och tjänster avsedda för deltagare		2018-03-01 2018-12-31	0		0
Övriga aktiviteter för deltagare		2018-03-01 2018-12-31	7 500		7 500
Telefon-, IT-kostnader		2018-03-01 2018-12-31	0		0
Resor		2018-03-01 2018-12-31	5 000		5 000
Tolk		2018-03-01 2018-12-31	0		0
Informationsmaterial		2018-03-01 2018-12-31	10 000		10 000
Övrigt			16 000		16 000
Summa övriga kostnader			48 500	0	48 500
Totalt från Samordningsförbundet			845 500	0	995 500

Egenfinansiering

	Uppsala kommun	Arbetsförmedlingen	Försäkringskassan	Region Uppsala	
Lönekostnader inkl po-pål	tjänst i %				
Case Manager	50%	2018-09-01 2018-12-31	100 000		100 000
Arbetsförmedlare	50%	2018-04-01 2018-12-31		225 000	225 000
Summa lönekostnader	100%		100 000	225 000	325 000
Lokalkostnader					
Lokalhyra		2018-09-01 2018-12-31	12 000		12 000
Summa lokalkostnader			12 000	0	12 000
Övriga kostnader					
Praktikplatser		2018-09-01 2018-12-31	200 000		200 000
Kursen "Välj din framtid"		2018-09-01 2018-12-31	50 000		50 000
Telefon-, IT-kostnader		2018-03-01 2018-12-31	5 000		5 000
Summa övriga kostnader			255 000	0	255 000
Summa egenfinansiering			367 000	225 000	592 000

Total kostnad för insatsen 1 212 500 225 000 150 000 0 1 587 500

Budget - detaljerad Förehabiliterande insatser för unga med aktivitetsersättning

Insatsens löptid: 2018-03-01 2018-12-31

Fyll i färgmarkerade fält:

Kostnader att rekvirera från Samordningsförbundet

Kostnader i tkr	Huvudsatsägare		Delinsatsägare		Delinsatsägare		Delinsatsägare		ATT REKVIRERA - ALLA INSATSÄGARE
Lönekostnader inkl PO-pålägg	tjänst i %	tidspann (åmmdd) från till							
Projektleddare	100%	2018-03-01 2018-08-31	300 000						300 000
Case Manager	50%	2018-09-01 2018-12-31	100 000						100 000
Projektleddare	50%	2018-09-01 2018-12-31	100 000						100 000
Case Manager	50%	2018-04-01 2018-12-31	210 000						210 000
Administrativt stöd	100%	2018-04-01 2018-06-30			150 000				150 000
Summa lönekostnader	350%		710 000	0	150 000	0	0	0	860 000
Lokalkostnader									
Lokalhyra		2018-03-01 2018-12-31	87 000						87 000
Summa lokalkostnader			87 000	0	0	0	0	0	87 000
Övriga kostnader									
Utvärdering		2018-03-01 2018-12-31	0						0
Spridningsseminarier		2018-03-01 2018-12-31	0						0
Utbildning insatsmedarbetare		2018-03-01 2018-12-31	10 000						10 000
Inköpta utredningar, utbildningar och tjänster avsedda för deltagare		2018-03-01 2018-12-31	0						0
Övriga aktiviteter för deltagare		2018-03-01 2018-12-31	7 500						7 500
Telefon-, IT-kostnader		2018-03-01 2018-12-31	0						0
Resor		2018-03-01 2018-12-31	5 000						5 000
Tolk		2018-03-01 2018-12-31	0						0
Informationsmaterial		2018-03-01 2018-12-31	10 000						10 000
Övrigt			16 000						16 000
Summa övriga kostnader			48 500	0	0	0	0	0	48 500
Totalt från Samordningsförbundet			845 500	0	150 000	0	0	0	995 500

Egenfinansiering			Uppsala kommun	Arbetsförmedlingen	Försäkringskassan	Region Uppsala	
Lönekostnader inkl po-pål	tjänst i %						
Case Manager	50%	2018-09-01 2018-12-31	100 000				100 000
Arbetsförmedlare	50%	2018-04-01 2018-12-31		225 000			225 000
Summa lönekostnader	100%		100 000	225 000	0	0	325 000
Lokalkostnader							
Lokalhyra		2018-09-01 2018-12-31	12 000				12 000
Summa lokalkostnader			12 000	0	0	0	12 000
Övriga kostnader							
Praktikplatser		2018-09-01 2018-12-31	200 000				200 000
Kursen "Välj din framtid"		2018-09-01 2018-12-31	50 000				50 000
Telefon-, it-kostnader		2018-03-01 2018-12-31	5 000				5 000
Summa övriga kostnader			255 000	0	0	0	255 000
Summa egenfinansiering			367 000	225 000	0	0	592 000
Total kostnad för insatsen			1 212 500	225 000	150 000	0	1 587 500

Budget - detaljerad Förehabiliterande insatser för unga med aktivitetsersättning

Insatsens löptid: 2019-01-01 2019-12-31

Fyll i färgmarkerade fält:

Kostnader att rekvirera från Samordningsförbundet

Kostnader i tkr	Huvudsatsägare		Delinsatsägare		Delinsatsägare		Delinsatsägare		ATT REKVIRERA - ALLA INSATSÄGARE
Lönekostnader inkl PO-pålägg	tjänst i %	tidspann (åmmdd) från till							
Projektleddare	50%	2019-01-01 2019-12-31	350 000						350 000
Case Manager	50%	2019-01-01 2019-12-31	350 000						350 000
Case Manager	50%	2019-01-01 2019-12-31	275 000						275 000

Tolk	2020-01-01	2020-06-30	0				0
Informationsmaterial	2020-01-01	2020-06-30	3 000				3 000
Övrigt	2020-01-01	2020-06-30	8 000				8 000
Summa övriga kostnader			203 000	0	0	0	203 000

Totalt från Samordningsförbundet 979 000 0 0 0 979 000

Egenfinansiering		Uppsala kommun	Arbetsförmedlingen	Försäkringskassan	Uppsala kommun
Lönekostnader inkl po-pål tjänst i %					
Case Manager	50% 2020-01-01 2020-05-31	116 000			115 000
Arbetsförmedlare	50% 2020-01-01 2020-05-31		125 000		125 000
Summa lönekostnader	100%	115 000	125 000	0	240 000
Lokalkostnader					
Lokalhyra	2020-01-01 2020-05-31	15 000			15 000
Övriga lokalkostnader					0
Summa lokalkostnader		15 000	0	0	15 000
Övriga kostnader					
Praktikplatser	2020-01-01 2020-05-31	300 000			300 000
Kursen "Välj din framtid"	2020-01-01 2020-05-31	30 000			30 000
Telefon, it-kostnader	2020-01-01 2020-05-31	5 000			5 000
Summa övriga kostnader		335 000	0	0	335 000
Summa egenfinansiering		465 000	125 000	0	590 000
Total kostnad för insatsen		1 444 000	125 000	0	1 569 000